

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА

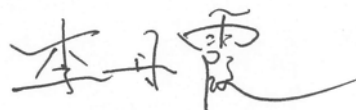
ЛІ ДАНЬСЯ

УДК 378.016:786.2.071.2(477+510)(043.3)

**ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ УКРАЇНИ ТА КИТАЮ У ПРОЦЕСІ
ФОРТЕПІАННОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник

кандидат педагогічних наук, доцент
Паньків Людмила Іванівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова, доцент кафедри
фортепіанного виконавства і художньої
культури.

Офіційні опоненти:

доктор мистецтвознавства, професор, академік
Академії наук вищої освіти України
Круль Петро Франкович,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, завідувач кафедри
теорії та історії виконавського мистецтва;

кандидат педагогічних наук, доцент
Щербініна Ольга Миколаївна,
Ніжинський державний університет імені
Миколи Гоголя, доцент кафедри
інструментально-виконавської підготовки.

Захист відбудеться 27 квітня 2016 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано 26 березня 2016 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Р.А.Савченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Фундаментальною тенденцією розвитку культурно-освітніх процесів ХХІ століття стає глобалізація, що відображає формування єдиного інформаційного простору в сучасному світі та модернізацію системи професійної освіти й наукових знань у загальному контексті євроінтеграції. Болонський процес, до якого приєдналися більшість країн світу, зокрема Україна та Китай, спрямував реформування світової освітньої системи на ґрунті культурно-освітньої співпраці, взаємообміну кращих педагогічних доктрин та освітніх парадигм, національних культурних надбань, активізації діалогу «Схід – Захід». Про це зазначено у пакеті сучасних нормативних документів стосовно розвитку системи освіти в Україні («Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти й науки України») та КНР («Стратегія розвитку освіти в Китаї у ХХІ ст.», «Реформи розвитку базової освіти в КНР», «Декларація про міжнародний порядок у ХХІ ст.», «Спільна декларація про гармонізацію архітектури європейської системи вищої освіти» та ін.).

Завдяки активізації міжкультурно-творчої співпраці України та КНР, упродовж останніх десятиліть значна частина китайської молоді здобуває музично-педагогічну освіту в Україні з метою вивчення національної культури, педагогічного досвіду та використання набутих знань в умовах освітнього середовища своєї батьківщини. З іншого боку, китайські студенти, як представники східної ментальності та іншої національної культури, привносять в освітній процес України можливість практичного взаємообміну культурними традиціями Сходу та Заходу. Унікальність міжкультурного діалогу, процесу обміну культурними надбаннями кожного соціуму стає закономірністю демократичних відносин міжнародного рівня та фактором нарощування духовного потенціалу суспільства.

Інтеграція соціокультурного простору визначає нові вимоги до підготовки майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю, що передбачають не лише фахове, а, передусім культурно-особистісне зростання. Такі позиції екстраполуються на процес музично-інструментальної, зокрема фортепіанної підготовки студентів музично-педагогічних факультетів, результатом якої повинен стати високий рівень сформованості їх виконавської культури.

У теоретико-методологічних дослідженнях різних галузей наук феномен «культура» отримав широкоаспектне висвітлення, зокрема у працях з філософії (В. Андрущенко, І. Зязюн, С. Шинкарук, Ван Мен, Ду Веймін, Фен Юлань, Лінь Юйтан, Лінь Яньмей, Лянь Шумін та ін.), психології (Л.Бурлачук, М.Боришевський, В.Войтко, О. Леонтьєв, О. Кульчицький, Г.Костюк, М.Ланге, О.Потебня, Шен Їчжень, Ян Чженьнін, Ши Цзяньнун та ін.), педагогіки (М.Драгоманов, О.Духнович, Г.Ващенко, О.Рудницька, Чжон Гун та ін.), мистецтвознавства (С. Безклубенко, П. Круль, В. Шульгіна) та ін.

У контексті фахової підготовки майбутніх педагогів-музикантів досліджувалися питання розвитку духовної культури (А.Болгарський, О.Олексюк, М.Ткач, М.Сова та ін.), музично-естетичної культури (Н. Гузій, Л.Масол, Л. Побережна та інші), музично-педагогічної культури (Н.Гуральник, А. Козир, В. Мішедченко, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.).

Останнім часом все більш привертає увагу музикантів-науковців проблема формування виконавської культури студентів музично-педагогічних спеціалізацій: у площині інструментального виконавства (О.Андрейко, Л.Гусейнова, Н.Згурська, Н.Мігунова, А.Михалюк, В.Федоришин та інші); вокального виконавства (Є.Проворова, Т.Ткаченко, Ван Цзяньшу, Вей Лімін, Пан На та інші); диригентсько-хорового виконавства (Д. Бондаренко, Лінь Хай, Чжао Веньфан та інші); сценічного (концертного) виконавства (Ген Цзінхен, Ю.Пономарьов та ін.). У контексті формування інструментально-виконавської культури є ґрунтовні дослідження з розвитку національних виконавських шкіл: української (Н.Гуральник, В.Шульгіна), сербської (О. Устименко-Косоріч), китайської (Лян Сяо Мей, Сюй Бо, Хоу Юе) та ін. Однак, проблема формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів на ґрунті їх фортепіанної підготовки в умовах взаємопроникнення національних українських та китайських музичних культур, з урахуванням особливостей музичного сприйняття та виконавської інтерпретації музики України та Китаю, вивчена не достатньо.

Фортепіанне виконавство є особливою сферою діяльності педагога-музиканта, що передбачає засвоєння широкого спектру художніх, естетичних, культурологічних знань та володіння комплексом спеціальних музично-інтерпретаційних, технічно-виконавських умінь та навичок. Оновлення системи музично-педагогічної освіти вимагає від вчителя не лише вмінь відтворювати музичний матеріал та демонструвати учням музичні образи, а, перш за все презентувати музику як явище культури, усвідомивши багатогранність її витоків, національних спрямувань, особливостей функціонування у суспільному житті. Такий підхід потребує модернізації інструментально-виконавської, зокрема фортепіанної підготовки майбутніх педагогів-музикантів на основі культурологічного підходу.

Складність обраної проблеми зумовлює необхідність вирішення існуючих суперечностей між: зростаючими потребами модернізації фортепіанного навчання студентів педагогічних університетів та домінуванням традиційних декларативних методик у цій галузі; вимогами забезпечення культурологічного спрямування фортепіанної підготовки майбутніх педагогів-музикантів і недостатнім рівнем їх виконавської культури.

Актуальність зазначеної проблеми, недостатній рівень її розробленості в теоретичному та методичному аспектах зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *«Формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю у процесі фортепіанної підготовки»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної

роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів музики» (протокол № 5 від 26 грудня 2013 року). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 12 від 26 квітня 2013 року).

Мета дослідження полягає у розробці, обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю в процесі фортепіанної підготовки.

Об'єкт дослідження – процес фортепіанної підготовки студентів педагогічних університетів України та Китаю.

Предмет дослідження – методика формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів у процесі фортепіанної підготовки.

У відповідності до мети дослідження були висунуті такі **завдання**:

- проаналізувати стан досліджуваної проблеми у науковій літературі та практиці;
- теоретично обґрунтувати, визначити сутність та зміст поняття «виконавська культура майбутнього педагога-музиканта»;
- розробити і теоретично обґрунтувати компонентну структуру виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів;
- обумовити комплекс принципів та розробити методичну модель формування виконавської культури студентів педагогічних університетів у процесі фортепіанного підготовки;
- визначити критерії, показники та рівні сформованості виконавської культури студентів педагогічних університетів;
- розробити, теоретично обґрунтувати поетапну методику формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів у процесі фортепіанної підготовки та експериментально перевірити її ефективність.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: сучасні філософські концепції культури, діалогу культур, культурної діяльності (В.Андрущенко, М.Бахтін, В.Біблер, І.Зязюн, М.Каган, Л.Левчук, Ху Ши, Фень Юлань та ін.); теорії системного і цілісного підходів до формування і розвитку особистості (Ю.Бабанський, В.Серіков, В.Сластьонін, Є.Юдін та ін.); новітні освітні парадигми та педагогічні ідеї щодо оптимізації шляхів підготовки майбутніх учителів в умовах вищої школи (Н.Бібік, В.Бех, В.Бондар, О.Савченко, О.Овчарук, О.Пометун, С.Сисоєва, Г.Сухобська та ін.); концептуальні положення культурологічного, аксіологічного, акмеологічного, інтегративного, творчо-діяльнісного, компетентнісного підходів щодо формування особистості майбутнього педагога-музиканта; теорії особистісно орієнтованого і полісуб'єктного навчання; фундаментальні праці вчених різних галузей наук про роль мистецтва як засобу творення особистості та її духовного збагачення (Б.Асаф'єв, Ю.Борев, Л.Виготський, Г.Меднікова, Є.Назайкінський,

О.Олексюк, Ю.Руденко, Г.Сотська, Б.Яворський та ін.); дослідження культурних паралелей «Схід-Захід» (Е.Кучменко, О.Реброва, О.Шевнюк, О.Хижна, Ху Ши та ін.); дослідження проблем формування культури особистості майбутнього вчителя музики (А.Козир, О.Отич, Г.Падалка, О.Ростовський, О.Рудницька, Т.Фурсенко, Г.Щолокова та ін.); теоретико-методичні праці з питань фортепіанного навчання (О.Алексєєв, Г.Нейгауз, Г.Ципін, О.Щапов та ін.); дослідження мистецтвознавців і педагогів щодо становлення і розвитку національних музично-виконавських шкіл (Н.Гуральник, П.Круль, О.Устименко-Косоріч, В.Шульгіна, Сюй Бо, Чао Вень, Ши Цзюнь-бо, Ян Хун Нянь та ін.); дидактичні моделі формування виконавської культури педагога-музиканта (О.Андрейко, Ван Цзяньшу, Ген Цзінхен, Л.Гусейнова, Н.Згурська, В.Лабунець, А.Михалюк та ін.).

Методи дослідження. Для досягнення мети і розв'язання поставлених завдань використовувався комплекс взаємопов'язаних методів, зокрема:

- *теоретичні*: науковий аналіз філософської, психологічної, педагогічної, мистецтвознавчої літератури та дисертаційних праць з проблеми дослідження; порівняння, систематизація, узагальнення теоретичного матеріалу з метою визначення дослідницького підходу до розв'язання окресленої проблеми, моделювання змісту і структури формування виконавської культури майбутнього педагога-музиканта;

- *емпіричні*: діагностичні (бесіди, анкетування, інтерв'ювання, опитування, тестування, виконання творчих завдань, проектування педагогічних і проблемних ситуацій), обсерваційні (педагогічне спостереження, аналіз продуктів діяльності); педагогічний експеримент для здійснення педагогічної діагностики та оцінювання ефективності методичного забезпечення процесу формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів у процесі фортепіанної підготовки;

- *статистичні*: аналіз та математична обробка отриманих експериментальних даних, їх верифікація.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що:

- вперше* розроблена поетапна методика формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю у процесі фортепіанного виконавства, що ґрунтується на моделі «діалогу культур», зорієнтовує студента на вивчення світових традицій фортепіанного виконавства, забезпечує набуття знань та умінь виконання європейської та східної музики з усвідомленням культурних альтернатив, виявленням їх відмінностей, взаємопроникнення та взаємодії;

- конкретизовано* зміст феномена «виконавська культура майбутнього педагога-музиканта», його структуру, критерії та показники сформованості;

- уточнено* педагогічні підходи, принципи та методи формування виконавської культури студентів музично-педагогічних спеціалізацій;

- подальшого розвитку* набули: засоби комплексної діагностики сформованості виконавської культури студентів у процесі фортепіанного навчання, методичні підходи фортепіанної підготовки студентів педагогічних

університетів України та Китаю, а також шляхи активізації фахової підготовки студентів у системі інститутів мистецтв педагогічних університетів.

Практичне значення дослідження визначається можливістю використання його результатів у розробці навчальних і методичних матеріалів щодо фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики в університетах України та Китаю; полягає у розробці та ефективній апробації поетапної методики формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів, яка забезпечує оптимізацію фортепіанного навчання студентів педагогічних університетів згідно сучасних освітніх вимог. Основні теоретичні положення дисертації можуть бути використані як навчальний матеріал у курсах «Методика музичного виховання», «Методика фортепіанного навчання», у процесі індивідуальних занять з виконавсько-інструментальної підготовки майбутніх учителів музики.

Апробація і впровадження результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження обговорювалися на V Міжнародній науково-практичній конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2013, 2015), Міжнародній науково-методичній конференції «Мистецька освіта у вимірах сучасності» (Київ 2014); III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи» (Умань, 2011), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Мистецька освіта в контексті глобалізації та полікультурності» (Луганськ, 2013); Всеукраїнському науковому семінарі «XI Педагогічні читання пам'яті О.П. Рудницької» (Київ, 2014)); на засіданнях кафедр фортепіанного виконавства і художньої культури та теорії і методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв та щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів і докторантів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, 2014-2015).

Впровадження результатів дослідження здійснено у навчально-виховний процес Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова (довідка № 07-12/3151 від 17.10. 2014 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка №3214/01 від 30.12.2015 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка № 17/ 14-4096 від 11.12.2015 р.), Інституту Уаньсі м. Лу Ан (Китай) (довідка № 1346 від 27.06.2014р).

Публікації. Основні теоретичні положення дисертаційного дослідження, його результати та висновки висвітлені у 9 одноосібних науково-методичних публікаціях автора, 6 з яких – у фахових виданнях з педагогіки, 1 – у зарубіжному виданні.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, що містить 249 найменувань, з них 17 – іноземними мовами. Загальний обсяг дисертації – 235 сторінок, основний текст складає 185

сторінок. Робота містить 12 таблиць, 5 рисунків, що разом з додатками становить 19 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, визначено мету і завдання роботи, окреслено об'єкт, предмет дослідження, висвітлено теоретико-методологічні основи та схарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення дисертаційного дослідження, наведено відомості щодо апробації та впровадження його результатів.

У **першому розділі** – «*Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю у процесі фортепіанної підготовки*» - представлено аналіз філософських, мистецтвознавчих, психолого-педагогічних наукових джерел з проблеми дослідження, з'ясовано сутність поняття «виконавська культура», здійснено компаративістський аналіз традицій фортепіанного виконавства України та Китаю, окреслено культурологічну спрямованість фортепіанної підготовки майбутніх педагогів-музикантів цих країн, визначено сутність та зміст поняття «виконавська культура майбутнього педагога-музиканта».

Феномен «виконавська культура» розглядається з позицій наукової культурологічної концепції як системи поглядів до вивчення артефактів культури та організації дослідницької роботи. Аналіз різноманітних теорій культури (еволюціоністської (Е.Тайлор, Дж.Фрейзер, Л.Морган, Г.Спенсер, Г.Гегель, Л.Уайт, Р.Раппопорт, М.Харріс та ін.), цивілізаційної (Дж.Віко, М.Данилевський, О.Шпенглер, А.Тойнбі та ін.), функціоналістської (Е.Дюргейм, А.Браун, Б.Маліновський та ін.), соціологічної (М.Вебер, П.Сорокін, Т.Адорно, Р.Мертон, Г.Маркузе та ін.), психоаналітичної (Г.Лейбніц, І.Кант, З.Фрейд, К.Юнг та ін.), антропологічної (Е.Фінк, Ж.-П. Сартр, Х.Ортега-і-Гассет та ін.), аксіологічної (В.Дільтей, В.Віндельбанд, Г.Ріккерт, П.Гуревич) теологічної (М.Бердяєв, В.Розанов, П.Флоренський) та інших, а також сучасних українських та китайських досліджень (В.Андрущенко, Л.Губерський, М.Михальченко, В.Скуратівський, Ху Ши, Фень Юлань та ін.) дозволив усвідомити означений феномен як багатогранне явище суспільного життя, сукупність матеріальних і духовних цінностей, які відображають активну творчу діяльність людей в освоєнні світу в ході історичного розвитку суспільства.

Унікальною і специфічною сферою культури є мистецтво, зокрема музика, що в особливий спосіб реалізує відображення і сприйняття дійсності через художні образи. Ознакою музичного мистецтва є художнє відображення людського буття у звуковому матеріалі. Відтак, у площині мистецтва розглянуто *музичну культуру* як багаторівневу систему, що включає різні види та жанри музичного мистецтва, композиторську та виконавську творчість. Доведено, що у становленні і розвитку музичної культури особливе місце належить *музичному виконавству*, як різновиду музично-творчої діяльності, що

забезпечує реальне (звукове) буття музики, функціонування її у суспільстві як художнього явища.

Аналіз музикознавчої, культурологічної літератури (В.Белікова, Н.Жайворонок, Н.Кашкадамова, П.Круль, В. Москаленко та ін.) дозволив розглянути «виконавську культуру» як соціально-культурний феномен, складову духовної культури та підструктуру музичної культури. *Виконавська культура* музиканта є виявленням його особистісної культури, виступає системотворчим чинником у процесі засвоєння та реалізації професійних знань, умінь, навичок та здібностей, характеризує високий рівень оволодіння виконавською діяльністю в результаті досягнення ідейно-образного змісту музичних творів, віднайдення способів досконалого втілення композиторського задуму і самореалізації власного творчого потенціалу.

Розвиток виконавської культури базується на взаємозв'язку традицій та інновацій, на досягненнях і взаємовпливах різних національних культур. Компаративістський аналіз традицій фортепіанного виконавства України та Китаю дозволив визначити особливості виконавської культури цих країн та шляхи її розвитку в умовах культурно-освітньої інтеграції.

На основі вивчення ґрунтовних наукових досліджень з питань розвитку української фортепіанної школи (Н. Гуральник, Н. Кашкадамова, В.Шульгіна та ін.) та педагогічного досвіду з'ясовано, що визначальною рисою українського фортепіанного виконавства, що ствердилося як вид музичної культури на межі ХІХ-ХХ ст., є опора на європейські та національні музичні традиції: загальнокультурний контекст сприйняття та відтворення художніх образів (Г.Беклемішев, В.Пухальський); цілісність музичної драматургії (А.Луфер, К.Михайлов); емоційність, та інтонаційна виразність звуковисловлювання (О.Криштальський, Р.Савицький); мелодизація фактури (В.Барвінський); концертно-виконавська, просвітницька практика; розробка науково-методичних підходів до розвитку музичного мислення та оволодіння виконавською технікою (П.Луценко). Визначено, що українська школа фортепіанного виконавства будувалася на принципах культурологічної спрямованості навчання, індивідуального підходу, співвіднесення художнього змісту музичного твору з музично-виражальними засобами його виконавського відтворення, емоційної насиченості виконавської інтерпретації, творчого самовираження у виконавському процесі (В.Барвінський, Г.Беклемішев, П.Луценко, К.Михайлов, В.Пухальський, Р.Савицький, А.Янкелевич та ін.).

Традиції китайського фортепіанного виконавства значно відрізняються від українських, про що свідчать результати досліджень Сюй Бо, Чао Вень, Ши Цзюнь-бо, Ян Хун Нянь та ін., а також вивчення виконавського досвіду блискучих китайських піаністів (Ланг Ланг, Фу Цун, Лі Юньді, Шень Веньюй, Шюй Фейпін, Ван Юйцзя, Чжан Хаочен та ін.), які здобували перемоги на престижних фортепіанних конкурсах у різних країнах світу. Несподівано найвищий рівень піанізму китайських виконавців на рубежі нового століття (вони стали перемагати недавніх лідерів національних виконавських шкіл, що мають блискучі історичні традиції) за короткий історичний період становлення

і розвитку фортепіанного виконавства в КНР (близько 100 років) здивував світову музичну громадськість.

Злет фортепіанного виконавського мистецтва в КНР значною мірою пояснюється активізацією інтересу китайського суспільства до фортепіанної музики (за останні два десятиліття 80% дітей Китаю стали навчатися гри на фортепіано, що отримало назву «фортепіанний бум») та швидким розповсюдженням у навчальних закладах мистецького спрямування (консерваторії, факультети художніх інститутів, фортепіанні класи педагогічних університетів, інститутів, технікумів) кращих здобутків світової фортепіанної педагогіки (методики Ф.Байера, К.Черні, Ш.Ганона, М.Клементі та ін.). На основі ретроспективного аналізу процесу становлення і розвитку фортепіанного виконавства в Китаї визначено такі характерні риси означеного феномена: яскраво виражений європейський характер, швидкий темп освоєння світових досягнень цієї галузі, широке співробітництво з іноземними фахівцями, переконливі презентації за межами країни на авторитетних конкурсах і фестивалях. Характерним для китайського фортепіанного виконавства є технічна досконалість і віртуозність гри (установка на формування технічного апарату є пріоритетною навіть у навчанні дітей раннього віку); підсилена увага до класичного фортепіанного репертуару (часто в естрадно-джазовій версії); невпинний пошук шляхів адаптації та асиміляції у світовий культурний простір.

Узагальнення теоретичного матеріалу показало, що виконавська культура в Україні та КНР сформувалася як унікальний феномен, що відображає національні традиції осягнення і творчої інтерпретації художніх образів музики на основі емоційних реакцій музичного сприйняття, художнього досвіду виконавця, набутих музично-виконавських знань та вмінь. Такі риси мають бути притаманними виконавській діяльності вчителя-музиканта, адже він постійно демонструє учням у власному виконанні зразки художніх образів музики різних стильових напрямків, жанрів, форм тощо. Однак, при цьому вчитель має активізувати музичне сприймання дітей, забезпечити усвідомлення ними художньо-образного змісту музичного твору, викликати відповідну емоційну реакцію, зосередити увагу на важливих елементах музичної драматургії, засобах музичної виразності та ін.

На основі теоретичного аналізу педагогічних досліджень українських (Л.Гусейнова, Н.Згурська, А.Михалюк) та китайських (Ван Цзяньшу, Ген Цзінхен) науковців, присвячених проблемі формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів, визначено що даний феномен є одним із головних показників досконалості виконавської підготовки студентів вищих навчальних закладів і передбачає не лише досягнення високого рівня техніки виконання та знання музичних творів, а й музично-естетичний, професійно-творчий і духовний розвиток особистості. *Виконавська культура майбутнього вчителя-музиканта* трактується у дослідженні як *інтегрована професійно-особистісна властивість, що характеризує здатність до педагогічно доцільної інтерпретації музичних творів на основі глибокого осмислення музики як явища*

суспільного життя, усвідомлення її закономірностей, стилів та жанрів, оволодіння музично-виконавськими засобами відтворення художньо-образного змісту.

Усвідомлення особливостей виконавських культур України та Китаю уможливило розробку концепції дослідження формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю у процесі фортепіанної підготовки, що ґрунтувалася на використанні міжкультурного діалогу та взаємовпливів культур Сходу і Заходу.

У розділі визначено наукові підходи до формування досліджуваного феномена: *культурологічний* (орієнтує на усвідомлення культури як явища суспільного життя та людини, як носія і творця культури), *аксіологічний* (визначає цінності культури та особистості), *акмеологічний* (орієнтує на самовдосконалення та саморозвиток особистості), *компетентнісний* (орієнтує на набуття культурологічних, фахових знань і вмінь та ефективність їх реалізації у практичній діяльності), що стало підґрунтям цілісного аналізу окресленої проблеми та склало методологію дослідження.

У **другому розділі** – *«Методичне забезпечення процесу формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю у процесі фортепіанної підготовки»* - визначено компонентну структуру досліджуваного феномена з подальшим розробленням критеріїв і показників, представлено принципи, педагогічні умови та етапи формування виконавської культури студентів педагогічних університетів у процесі фортепіанної підготовки, розробку організаційно-методичної моделі формування означеного феномена.

Аналіз сутності дефініції «виконавська культура майбутнього педагога-музиканта» показав, що означений феномен є складовою загальної, педагогічної та музичної культури особистості, відображає сукупність якостей музичної діяльності та свідомості, що розкривають міру освоєння музичної культури суспільства та здатність до педагогічної діяльності, а також спрямованість на самовдосконалення та духовний саморозвиток. Виходячи із таких позицій, у структурі виконавської культури майбутнього педагога-музиканта виокремлено такі **компоненти**: *мотиваційно-ціннісний, когнітивно-аналітичний, творчо-діяльнісний*.

Мотиваційно-ціннісний компонент виражає сформованість мотивів та прагнень особистості до культурного саморозвитку, вироблення ціннісних орієнтацій у галузі музичної культури, виконавської діяльності та майбутньої педагогічної роботи. *Когнітивно-аналітичний* компонент охоплює сукупність знань (культурологічних, психолого-педагогічних, спеціальних у галузі музичного виконавства), необхідних майбутньому педагогу-музиканту для оволодіння виконавською культурою та ефективного здійснення музично-педагогічної діяльності, та наявність умінь аналізувати явища музичної культури та визначати шляхи музично-естетичного виховання. *Творчо-діяльнісний* компонент виражає здатність до яскравого художньо-образного виконання музичних творів на основі музично-виконавського досвіду,

сформованість музично-виконавських умінь та навичок, здатність до презентації музичних творів учнівській аудиторії.

Відповідно до означених структурних компонентів розроблено систему **критеріїв та показників** оцінювання сформованості виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів. Критерієм мотиваційно-ціннісного компонента визначено *міру особистісної цілеспрямованості* до формування виконавської культури з показниками: інтерес до музично-виконавської та педагогічної діяльності; зацікавленість у розширенні культурологічних знань, удосконаленні фахових умінь та навичок; ціннісне ставлення до музично-педагогічної діяльності. Критерієм когнітивно-аналітичного компонента визначено *ступінь культурологічної та музично-педагогічної обізнаності*, що схарактеризовано такими показниками: загальнокультурна ерудованість; знання у галузі музичної культури, фортепіанного виконавства; усвідомлення значення музичного виховання та духовного розвитку особистості. Критерієм творчо-діяльнісного компонента визначено *міру сформованості інтерпретаційних умінь щодо виразного відтворення художньо-образного змісту музичних творів у власному виконанні*. Показники: здатність до виконавської інтерпретації музичних творів різних національних культур та стильових напрямків; уміння використовувати набуті знання та виконавські навички у музично-педагогічній діяльності; здатність до творчого самовираження у виконанні музичних творів.

Розробка методичного забезпечення процесу формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів у процесі фортепіанної підготовки ґрунтувалася на **принципах**: *культурологічної спрямованості навчання; індивідуалізації; діалогічної взаємодії; інтеграції художніх знань у процесі осмислення музики як феномена культури; інтелектуально-творчого підходу у вирішенні художніх і технічних завдань у музично-виконавському процесі; творчого самовираження у процесі виконання музичних творів*.

Принцип культурологічної спрямованості визначено як провідний, що орієнтував на усвідомлення значущості культури у навколишньому житті, формування культури особистості, її духовного світу в процесі пізнання мистецтва, його культурологічних підвалин. Принцип індивідуалізації передбачає визнання неповторності кожної особистості, збереження її індивідуальних емоційно-оцінних реакцій та застосування неповторних засобів мистецької творчості. Принцип діалогічної взаємодії визначає партнерські (діалогічні) стосунки викладача і студента у навчальному процесі, а також внутрішній діалог виконавця з образами музики, орієнтує на усвідомлення та осмислення діалогічності розвитку культур. Принцип інтеграції художніх знань у процесі осмислення музики як феномена культури орієнтує на осмислення цілісності художньо-мистецьких явищ. Принцип інтелектуально-творчого підходу у музично-виконавському процесі передбачає взаємодію раціонального і емоційного у вирішенні художніх і технічних завдань, понятійне осмислення і естетичне переживання мистецтва. Принцип творчого самовираження у процесі

виконання музичних творів орієнтує на вияв творчої ініціативи, втілення власних думок і переживань у виконавському процесі.

Означені положення стали основою для визначення **педагогічних умов** формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів у процесі фортепіанної підготовки, а саме: *створення творчої атмосфери занять; забезпечення культурологічного спрямування та інтеграції художніх знань; стимулювання до пізнання сутності національних культур та усвідомлення культурних альтернатив; підтримка творчої ініціативи та самостійної діяльності в опрацюванні музичних творів.*

За таких педагогічних умов передбачено використання *інформативних* (повідомлення, презентації), *аналітичних* (пояснення, обговорення, дискусії), *інтегративних* (синхронний та діахронний аналіз, проведення художніх паралелей), *інтерактивних* (діалог, «круглий стіл», «мозковий штурм»), *творчо-діяльнісних* (творчі завдання, концертно-виконавська практика) **методів** у послідовному проведенні педагогічної роботи з формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів згідно *організаційно-орієнтаційного, інформаційно-пізнавального, діяльнісно-коригувального та самостійно-творчого етапів*. Основними **формами** педагогічної роботи визначено: індивідуальні (урок-діалог) групові (спецкурс-практикум), творчо-самостійні.

Окреслені принципи, педагогічні умови, етапи проведення педагогічної роботи, розроблені форми та методи склали основу методичного забезпечення формування виконавської культури студентів та уможливили розробку організаційно-методичної моделі формування досліджуваного феномена (Рис. 1, стор 12.).

У **третьому розділі** – «Дослідно-експериментальна робота з формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю у процесі фортепіанної підготовки» - висвітлено зміст та результати експериментальної роботи: дослідження стану сформованості виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів в умовах навчання гри на фортепіано за традиційною методикою, виявлення рівнів сформованості виконавської культури студентів педагогічних університетів з наданням якісних і кількісних характеристик, перевірка експериментальної методики та аналіз результатів дослідження.

З метою визначення реального стану сформованості виконавської культури студентів педагогічних університетів у процесі фортепіанного навчання, виявлення недоліків педагогічної роботи означеного напрямку та окреслення шляхів їх подолання було проведено **констатувальний експеримент**. Педагогічне діагностування проводилося згідно розроблених критеріїв та показників і спрямовувалося на виявлення особливостей прояву структурних компонентів виконавської культури студентів та визначення рівнів сформованості досліджуваного феномена. Було використано такі діагностичні *методи*: бесіди, спостереження, опитування (усне, письмове),

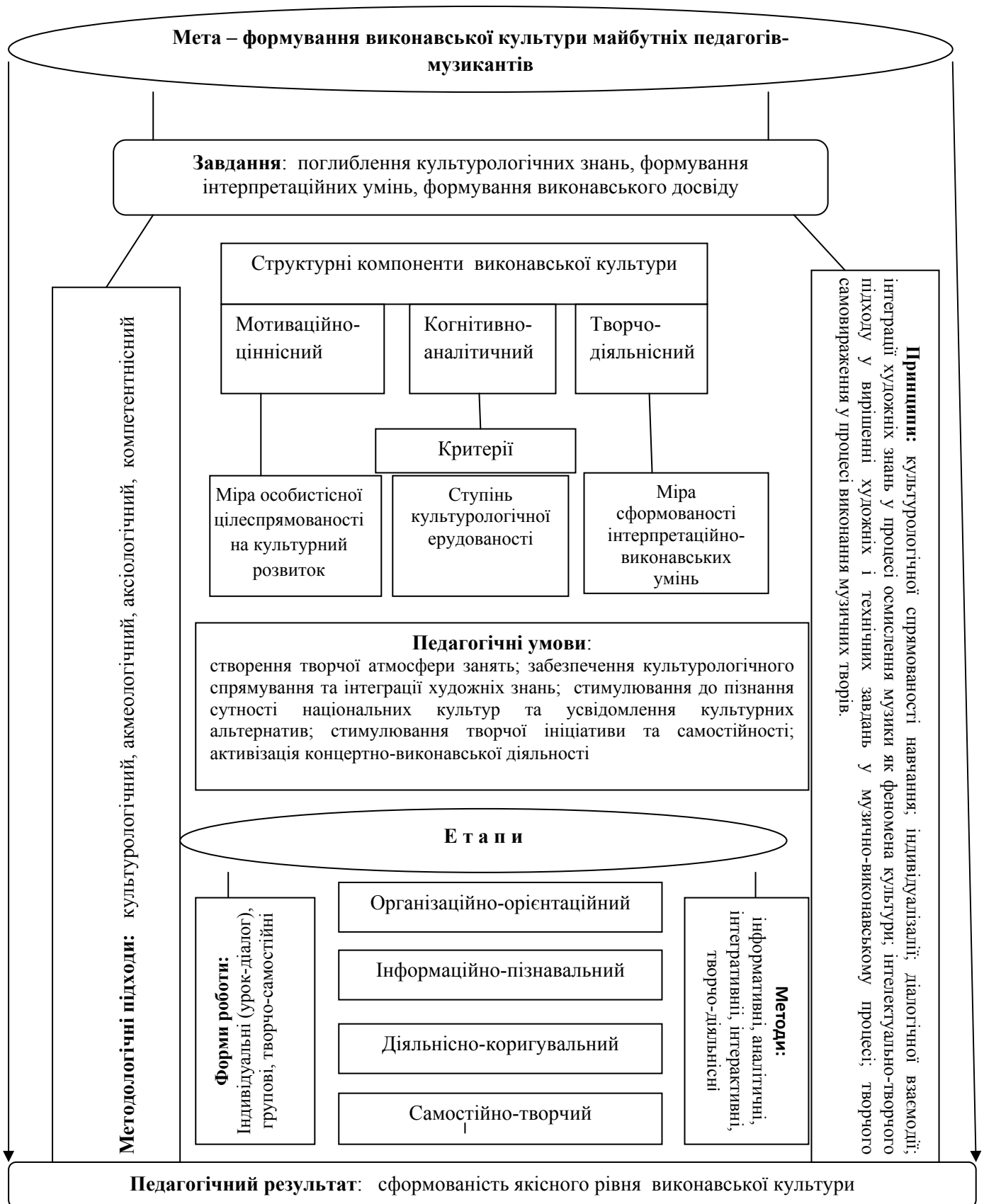

Рис. 1. Організаційно-методична модель формування виконавської культури майбутнього педагога-музиканта у процесі фортеп'яної підготовки

анкетування, тестування, інтерв'ювання, творчих завдань. Аналіз результатів констатувального етапу експериментального дослідження уможливив виявлення рівнів сформованості виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю: високий (оптимальний), середній (достатній), низький (недостатній) з наданням якісних та кількісних характеристик.

Високий (оптимальний) рівень сформованості виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів характеризується яскраво вираженою мотивацією до вивчення культури, зокрема музичного мистецтва; стійким інтересом до виконавської діяльності; потребою у самовираженні в процесі концертно-виконавської практики. Студенти цього рівня демонструють культурологічну ерудованість, глибокі знання з історії та теорії музики різних національних шкіл, обізнаність в особливостях фортепіанного репертуару. Студенти розуміють значення музично-естетичного виховання і демонструють знання вікових особливостей музичного сприймання. Володіють музично-виконавськими вміннями, яскраво відтворюють музичні образи різних національних культур у власному виконанні (12,2%).

Середній (достатній) рівень сформованості виконавської культури характеризує студентів, які проявляють вибірковий інтерес до музичного виконавства і позитивне ставлення до обраної професії вчителя музики. Їм притаманне прагнення до набуття культурологічних знань та особистісного розвитку, проте мають мозаїчне уявлення щодо художньої картини світу. Студенти цікавляться методикою музичного виховання, розуміють вікові особливості музичного сприймання. Демонструють знання фортепіанного репертуару, спроможні створювати власні інтерпретації музичних творів окремих стильових напрямків. Однак, виконання музичних образів не відзначається яскравою виразністю та художньою довершеністю (55,6%).

Низький (недостатній) рівень сформованості виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів визначається недостатньо сформованими мотивами до вивчення музичної культури і байдужим ставленням до виконавської діяльності. Студенти відзначаються ситуативним бажанням отримати вищу освіту, що не пов'язується із прагненням до професійного зростання. Студенти цього рівня мають фрагментарні знання з теорії та історії музичного мистецтва, мало орієнтуються в питаннях музичної педагогіки. Виконавські інтерпретації музичних творів створюють лише за допомогою викладача, не спроможні самостійно здійснювати виконавську діяльність (32,6%).

За результатами констатувального експерименту було виявлено, що у більшості майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю сформованість виконавської культури відповідає низькому та середньому рівням, що зумовило необхідність розробки спеціальної поетапної методики формування означеного феномена на засадах діалогу культур.

Методика *формування експерименту* здійснювалась у чотири етапи (*організаційно-орієнтаційний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісно-коригувальний, творчо-самостійний*), які забезпечували реалізацію мети й

завдань експериментальної роботи відповідно до логіки формування виконавської культури студентів у процесі фортепіанного навчання.

Організаційно-орієнтаційний етап спрямовувався на формування мотиваційно-ціннісного компонента виконавської культури, передбачав розширення мотивації студентів до навчання, стимулювання інтересу до вивчення фортепіанного мистецтва різних національних шкіл, прагнення до набуття виконавських умінь та інтерпретації музичних творів різних культурних регіонів. Використовувалися *методи*: бесіди, пояснення, демонстрації, створення ситуації вибору, ескізного вивчення музичних творів. На даному етапі використовувалися індивідуальні *форми* роботи (урок-діалог) із забезпеченням педагогічної *умови* створення творчої атмосфери занять.

Інформаційно-пізнавальний етап був спрямований на формування когнітивно-аналітичного компонента виконавської культури і передбачав розширення мистецьких знань студентів, усвідомлення закономірностей розвитку музичної культури у взаємодії і взаємовпливах національних культур, зокрема паралелі «Схід – Захід». Використовувалися *форми* індивідуальних занять з фортепіано та групових (лекційні курси з теорії музики було доповнено окремими темами з проблеми діалогу культур «Схід – Захід»; з історії фортепіанного мистецтва – доповнено темами з питань становлення і розвитку української та китайської виконавської культури). Використовувалися *методи*: презентації, дискусії, обговорення, синхронний та діахронний аналіз музичних творів, художніх паралелей, «круглий стіл». Актуалізувалися педагогічні *умови*: забезпечення культурологічного спрямування та інтеграції художніх знань; стимулювання до пізнання сутності національних культур та усвідомлення культурних альтернатив.

Діяльнісно-коригувальний етап передбачав удосконалення виконавських вмінь студентів та формування здатності до виконавської інтерпретації (творчо-діяльнісний компонент виконавської культури). Використовувалася педагогічна *умова* стимулювання до пізнання сутності національних культур та усвідомлення культурних альтернатив у процесі навчання гри на фортепіано. Запропоновані *методи*: підпорядкування виконавської техніки відтворенню змісту художнього образу; ескізного розучування музичних творів, створення виконавських інтерпретацій, синестезії, художнього узагальнення.

Самостійно-творчий етап став підсумковим, передбачав використання форм самостійної роботи студента в умовах педагогічної практики. Зорієнтований на формування здатності студента творчо екстраполювати фахові здобутки у практичну педагогічну роботу, демонструвати учням у власному виконанні музичні твори різних національних культур. Використані *педагогічні умови*: стимулювання творчої ініціативи та самостійності; активізація концертно-виконавської та просвітницької діяльності та *методи*: творчих завдань, рольової гри, уявної аудиторії, концертного виконання, рефлексивного осмислення.

Обробка статистичних результатів формувального експерименту, визначення та порівняння загальної динаміки формування виконавської

культури студентів експериментальної та контрольної груп, математичні обчислення з метою приведення статистичних даних до загального показника та визначення їх взаємозв'язку у шкалі порядку з використанням рангового коефіцієнту кореляції Спірмена – довели ефективність та дієвість розробленої у дослідженні поетапної методики формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю у процесі фортепіанної підготовки педагогів.

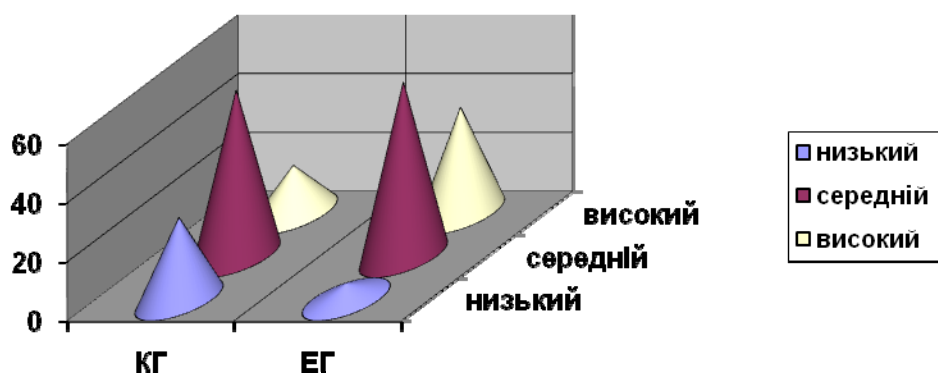

Рис 2. Порівняння результатів сформованості виконавської культури студентів КГ та ЕГ

У результаті впровадження експериментальної методики високий рівень сформованості виконавської культури збільшився на 24,6 %, середній рівень – зріс на 2,8% , низький суттєво зменшився на 27,4%. У контрольній групі суттєвих змін не зафіксовано. Отримані результати свідчать про ефективність запропонованої методики та правомірність її використання в умовах музично-педагогічної освіти України та Китаю.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено результати теоретичного узагальнення та практичного вирішення проблеми формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю у процесі фортепіанної підготовки, що знайшло відображення в обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці поетапної методики формування досліджуваного феномена у студентів вищих музично-педагогічних закладів освіти на засадах взаємовпливу та діалогу культур «Схід-Захід». Результати експериментального дослідження засвідчили вирішення поставлених завдань і дали підстави зробити такі висновки:

1. Актуальність дослідження проблеми формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю зумовлена новими пріоритетами розвитку музично-педагогічної освіти, що орієнтують на забезпечення культурологічного спрямування виконавської підготовки студентів, а також поглибленого пізнання світових, зокрема українських та китайських традицій фортепіанного виконавства. У результаті узагальнення

першоджерел було встановлено недостатню розробленість означеної проблеми та важливість формування виконавської культури студентів вищих музично-педагогічних закладів освіти у процесі фортепіанної підготовки. Аналіз наукової літератури дозволив визначити теоретико-методологічні підходи, що стали підґрунтям цілісного аналізу окресленої проблеми та склали методологію дослідження: *культурологічний* (орієнтує на усвідомлення культури як явища суспільного життя та людини як носія і творця культури), *аксіологічний* (орієнтує на усвідомлення цінностей культури та особистості), *акмеологічний* (орієнтує на самовдосконалення та саморозвиток особистості), *компетентнісний* (орієнтує на набуття культурологічних, фахових знань і вмінь та ефективність їх реалізації у практичній діяльності).

2. На основі теоретико-методологічного аналізу проблеми дослідження та узагальнення практики визначено сутність та зміст поняття «виконавська культура майбутнього педагога-музиканта», що трактується як *інтегрована професійно-особистісна властивість, що характеризує здатність до педагогічно доцільної інтерпретації музичних творів на основі глибокого осмислення музики як явища суспільного життя, усвідомлення її закономірностей, стилів та жанрів, оволодіння музично-виконавськими засобами відтворення художньо-образного змісту*. Виконавська культура розглядається як художньо-естетичний феномен у контексті загальної культури, що дозволяє виявити не лише загальні риси музичного, зокрема музично-виконавського мистецтва, специфіку національних традицій, але й визначити своєрідність кожної з них, їх взаємодію та взаємовпливи.

3. Розроблено та обґрунтовано структуру виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів у процесі фортепіанної підготовки, що передбачає нерозривну єдність *мотиваційно-ціннісного, когнітивно-аналітичного, творчо-діяльнісного* компонентів. *Мотиваційно-ціннісний* компонент виражає сформованість мотивів та прагнень особистості до культурного саморозвитку, вироблення ціннісних орієнтацій у галузі музичної культури, виконавської діяльності та майбутньої педагогічної роботи. *Когнітивно-аналітичний* компонент охоплює сукупність знань (культурологічних, психолого-педагогічних, спеціальних у галузі музичного виконавства), необхідних майбутньому педагогу-музиканту для оволодіння виконавською культурою та ефективного здійснення музично-педагогічної діяльності; спроможність аналізувати явища музичної культури та визначати шляхи музично-естетичного виховання. *Творчо-діяльнісний* компонент виражає здатність до яскравого художньо-образного виконання музичних творів на основі музично-виконавського досвіду, сформованість виконавських умінь та навичок, уміння презентувати музичні твори учнівській аудиторії.

4. У дослідженні визначено **принципи** формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів у процесі фортепіанної підготовки, а саме: *культурологічної спрямованості навчання; індивідуалізації; діалогічної взаємодії; інтеграції художніх знань у процесі осмислення музики як феномена культури; інтелектуально-творчого підходу у вирішенні художніх і технічних*

завдань у музично-виконавському процесі; творчого самовираження у процесі виконання музичних творів, що стали основою розробки організаційно-методичної моделі формування досліджуваного феномена. Модель включала мету, завдання педагогічної роботи, педагогічні умови забезпечення ефективності педагогічного процесу (створення творчої атмосфери занять; забезпечення культурологічного спрямування та інтеграції художніх знань; стимулювання до пізнання сутності національних культур та усвідомлення культурних альтернатив; підтримка творчої ініціативи та самостійної діяльності в опрацюванні музичних творів), форми, методи та етапи педагогічної роботи означеного напрямку.

5. Для діагностування стану сформованості виконавської культури студентів педагогічних університетів розроблено **критерії** досліджуваного феномена: *міра особистісної цілеспрямованості* студента до формування виконавської культури (показники: інтерес до музично-виконавської та педагогічної діяльності; зацікавленість у розширенні культурологічних знань, удосконаленні фахових умінь та навичок; ціннісне ставлення до музично-педагогічної діяльності); *ступінь культурологічної та музично-педагогічної обізнаності* (показники: загальнокультурна ерудованість; знання у галузі музичної культури, фортепіанного виконавства; усвідомлення значення музичного виховання та духовного розвитку особистості); *міра сформованості інтерпретаційних умінь щодо виразного відтворення художньо-образного змісту музичних творів у власному виконанні* (показники: здатність до виконавської інтерпретації музичних творів різних національних культур та стильових напрямків; уміння використовувати набуті знання та виконавські навички у музично-педагогічній діяльності; здатність до творчого самовираження у виконанні музичних творів). За результатами констатувального експерименту виявлено **рівні** сформованості виконавської культури студентів: *високий* (оптимальний); *середній* (достатній); *низький* (недостатній).

6. Розроблено та експериментально перевірено поетапну методику формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів у процесі фортепіанної підготовки, що ґрунтувалася на моделі «діалогу культур», вивченні світових традицій фортепіанного виконавства та набуття знань та умінь виконання європейської та східної музики з усвідомленням культурних альтернатив, виявленням їх відмінностей, взаємопроникнення та взаємодії. Формувальний експеримент проведено в **чотири етапи: організаційно-орієнтаційний** (розширення мотивації студентів до формування виконавської культури, стимулювання інтересу до вивчення фортепіанного мистецтва різних національних шкіл, набуття виконавських умінь та створення інтерпретації музичних творів різних культурних регіонів. *Методи*: бесіди, пояснення, демонстрації, створення ситуації вибору, ескізного вивчення музичних творів. *Форми*: індивідуальні (урок-діалог)); **інформаційно-пізнавальний** (розширення мистецьких знань студентів, усвідомлення закономірностей розвитку музичної

культури у взаємодії і взаємовпливах національних культур, зокрема паралелі «Схід – Захід». *Форми* роботи індивідуальні та групові. *Методи*: презентації, дискусії, обговорення, синхронний та діахронний аналіз музичних творів, художніх паралелей, «круглий стіл»); **діяльнісно-коригувальний** (удосконалення виконавських вмінь студентів та формування здатності до виконавської інтерпретації. *Методи*: підпорядкування виконавської техніки відтворенню змісту художнього образу; ескізного розучування музичних творів, створення виконавських інтерпретацій, синестезії, художнього узагальнення); **творчо-самостійний** (формування здатності студента творчо екстраполювати фахові здобутки у практичну педагогічну роботу, демонструвати учням у власному виконанні музичні твори різних національних культур. *Методи*: творчих завдань, рольової гри, уявної аудиторії, концертного виконання, рефлексивного осмислення).

Результати дослідно-експериментальної роботи дали можливість зафіксувати позитивну динаміку зростання рівнів сформованості досліджуваного феномена в експериментальній групі порівняно з контрольною, що довело ефективність запропонованої методики.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Потребує спеціальних досліджень проблема формування виконавської культури у процесі неперервної освіти педагога-музиканта.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНО В ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ АВТОРА:

1. *Лі Данься*. Теоретичні основи формування виконавської культури майбутнього вчителя музики/ Лі Данься // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя. – 2013.–№ 1.–С.29-32.
2. *Лі Данься*. Удосконалення виконавської культури студента-піаніста у процесі концертної діяльності / Лі Данься// Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред.кол.:Побірченко Н.С.(гол.ред та ін.]. – Умань : ФОП Жовтий О.О. – 2013. – Випуск 8. – Частина 1. – С.186-191.
3. *Лі Данься*. Етапи розвитку виконавських здібностей піаніста / Лі Данься// Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць. – Вип. 16 (21). Частина 1. – К.: НПУ, 2014. – С. 134-137.
4. *Лі Данься*. Особливості формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів у процесі фортепіанного навчання / Лі Данься// Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. у-т, 2014. – Вип.718 – С.123-128.
5. *Лі Данься*. Методи педагогічної роботи зі студентами-піаністами/ Лі Данься// Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. у-т, 2014. – Вип.729 – С.75-79.

6. *Ли Данься*. Значение украинского инструментального концерта в подготовке учителя музыки / Ли Данься// Наукові записки: збірник наукових статей.) [укл. Л.Л.Макаренко]. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – Вип. СІV (104). – 284 с. – (Серія Серія педагогічні та історичні науки). – С. 147 – 149.
7. *Ли Данься*. Развитие рефлексивных способностей студентов как фактор формирования исполнительской культуры / Ли Данься// Педагогическое образование университетского типа: культурные традиции, современное состояние, взгляд в будущее: материалы международной научно-практической конференции 14-15 ноября 2013 года: в 2 т./ науч. ред. Е.В.Бондаревская; Южный федеральный университет. – Ростов-на-Дону: Издательство Южного федерального университета, 2013. – Т.1. – С.108-111.
8. *Ли Данься*. Формування виконавської культури китайських студентів як педагогічна проблема / Ли Данься //Мистецька освіта в Україні : проблеми теорії і практики : зб. тез за матеріалами Всеукраїнської науково-методичної конференції-семінару 27-28 лютого 2014 року. – Київ : вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. – С.143 – 144.
9. *Ли Данься*. Формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів у контексті творчого саморозвитку / Ли Данься// Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб. матеріалів XI Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької / [голов.ред.: І.А. Зязюн]. Вип. 5 (9). – Чернівці: Зелена Буковина, 2014. – С. 164-167.

АНОТАЦІЇ

Ли Данься. Формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю у процесі фортепіанної підготовки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – Теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, Київ, 2016.

У дисертаційному дослідженні розглянуто проблему формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю у процесі фортепіанної підготовки, де означений феномен трактується як інтегрована професійно-особистісна властивість, що характеризує здатність до педагогічно доцільної інтерпретації музичних творів на основі глибокого осмислення музики як явища суспільного життя, усвідомлення її закономірностей, стилів та жанрів, оволодіння музично-виконавськими засобами відтворення художньо-образного змісту. Визначено компонентну структуру виконавської культури, критерії, показники та рівні сформованості у студентів педагогічних університетів. Розроблено та експериментально перевірено поетапну методику формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів, що передбачала чотири етапи педагогічної роботи: організаційно-орієнтаційний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісно-

коригувальний, творчо-самостійний. Результати проведеного дослідження допомогли визначити основні прийоми та методи реалізації всього комплексу формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів.

Ключові слова: виконавська культура, майбутні педагоги-музиканти, фортепіанна підготовка, поетапна методика.

Ли Данься. Формирование исполнительской культуры будущих педагогов-музыкантов Украины и Китая в процессе фортепианной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02– «Теория и методика музыкального обучения». – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, Киев, 2016.

В диссертационном исследовании рассмотрена проблема формирования исполнительской культуры будущих педагогов-музыкантов Украины и Китая в процессе фортепианной подготовки. Исследуемый феномен трактуется как интегративное профессионально-личностное свойство, что характеризует способность к педагогически целесообразной интерпретации музыки на основе глубокого осмысления музыки как явления общественной жизни, осознание ее закономерностей, стилей и жанров, овладения музыкально-исполнительскими средствами воспроизведения художественно-образного содержания. Определена структура исполнительской культуры будущего педагога-музыканта: мотивационно-ценностный, когнитивно-аналитический, творчески-деятельностный компоненты. Выделены критерии, показатели и уровни исполнительской культуры будущих педагогов-музыкантов. Согласно проведенному констатирующему эксперименту, у студентов педагогических университетов преобладает низкий и средний уровни исполнительской культуры.

Разработана и экспериментально проверена методика формирования исполнительской культуры будущих педагогов-музыкантов Украины и Китая в процессе фортепианного обучения, которая сориентирована на изучение студентами мировых традиций фортепианного исполнительства, приобретения знаний и умений исполнения европейской и восточной музыки с осознанием художественных альтернатив и понимания диалога культур.

Формирующий эксперимент разделен на четыре этапа: организационно-ориентированный, информационно-познавательный, деятельностно-коррекционный, самостоятельно-творческий. Методика формирования исполнительской культуры основывалась на принципах культурологической направленности обучения, индивидуализации, диалогического взаимодействия, интеграции художественных знаний в процессе осмысления музыки как феномена культуры, интеллектуально-творческого подхода к решению художественных и технических задач музыкально-исполнительского процесса, творческого самовыражения в процессе исполнения музыкальных произведений. Контрольный эксперимент позволил сделать сравнительный

анализ статистических данных по результатам проведенной работы. Зафиксировано динамику возрастания высокого (на 24,6%) и среднего (на 2,8%) уровней исполнительской культуры у студентов экспериментальной группы, что значительно превосходило показатели контрольной группы. Статистический анализ результатов эксперимента подтвердил эффективность предложенной методики. Результаты исследования могут быть основой для дальнейшей разработки эффективных технологий формирования исполнительской культуры будущих педагогов-музыкантов.

Ключевые слова: исполнительская культура, будущие педагоги-музыканты, фортепианная подготовка, поэтапная методика.

Li Danxia. Formation of performing culture of teachers-musicians of Ukraine and China in the process of piano preparation. – Manuscript.

Thesis for candidate science degree of Pedagogic, specialty 13.00.02 – Theory and methods of music training. - National pedagogical university name after M.P.Dragomanov.- Kyiv, 2016.

In the dissertation investigation the problem of formation of performing culture of future teachers-musicians of Ukraine and China in the process of piano preparation. Reviewed of performing culture of the music teacher from the standpoint of personal and professional qualities.

Developed a specific technique of formation of performing culture of students of pedagogical universities in the process of piano preparation. The technique involves the study of the dialogue of cultures «East – West». The method includes the principles, pedagogical conditions, methods, techniques, forms and stages of pedagogical work.

The method has been tested during formative experiment. Statistics of the experiment confirmed the effectiveness of the technique. Developed forms and methods of pedagogical work fashion used in the educational process of training music teachers in the universities of Ukraine and China.

Keywords: performing culture of future teachers-musicians, piano training, a phased methodology.

Підписано до друку 25.03.2016 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 прим. Зам. № 088
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.